

Stockholms stadsbyggnadsnämnd
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm

YTTRANDE
Dnr 2011-17188
2014-06-26

stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

Del av Norra Djurgårdsstaden, Gasverket Västra m.m., förslag till detaljplan. Dnr 2011-17188

Samfundet S:t Erik har tidigare yttrat sig i samband med planarbetet för Gasverksområdet i Norra Djurgårdsstaden, senast 2013-09-27 över förslaget till detaljplan för Gasklocka 3 och 4. Samfundet S:t Erik betonade då den stora vikten av att behålla Gasklocka 4 och inte som planerat ersätta den med ett nytt bostadshus.

Gasverksområdet är inte bara ett kulturhistoriskt mycket värdefullt industriområde i allmänhet, utan av världsklass. Bedömningen har bekräftats av The International Committee for the Conservation of the Industrial Heritage (TICCIH), som är rådgivare åt ICOMOS och UNESCO. Kommittén har i skrivelse till finansborgarrådet Sten Nordin 2014-03-11 karakteriserat Gasverket som ett av de mest imponerande bevarade gasverksområdena i Europa och med betydelse på världsplanet. Texten är återgiven på TICCIHs hemsida.

Gasverksområdet bör således behandlas med största möjliga respekt och endast utnyttjas för verksamheter anpassade till de värdefulla byggnaderna och med behållande av områdets struktur och topografi. Nybyggnader bör endast accepteras om de inte inkräktar på den befintliga bebyggelsemiljön. Även den ursprungliga parkmiljön måste respekteras – i det digra materialet saknas märkligt nog en trädinventering, trots att ett stort antal träd måste avverkas om planförslaget skulle förverkligas.

De nu aktuella planerna att använda Gasklocka 2 som gästscen och att till Regenerationshuset (Hus 9) flytta Spårvägmuseet är föredömliga exempel på återanvändning, men måste delvis göras med större förståelse för husens värden än planförslaget visar. (Med tanke på Spårvägmuseet framstår rivningen av lokstallet och borttagandet av järnvägsspåren som extra beklagliga – även med hänsyn till att hus 9 inte rymmer alla museets nu utställda fordon.)

Inlastningen till Gasklocka 2 föreslås i första hand ske genom en högt placerad lastkaj och uppbyggd bro, vilket inte är acceptabelt. I stället bör man genomföra det dyrare alternativet med underjordisk förbindelse till Gasklocka 1 och dess inlastning. Den skisserade mycket breda trappan och det långsträckta skärmtaket är exempel på onödiga och för Bobergs arkitektur främmande tillägg, som inte bör genomföras. De planerade nya entrédörrarna vid sidan om den befintliga är märkligt nog inte redovisade i illustrationsbilagan.

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	samfundet.st.erik@telia.com www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950

Den gamla marketenteribygnaden (Hus 28) bör inte rivas. ”Den är ett välbevarat arkitektur-, byggnads-, social- och samhällshistoriskt dokument. Den har därtill upplevelsevärden i synnerhet i den yttre miljön där byggnad och park samspelar till en komposition av avsevärt arkitektoniskt värde.” (Gasverket i Värtan Antikvarisk förundersökning 2010-04-20, s. 121) Dessutom bör poängteras att flera äldre förrådsbyggnader i närheten redan är rivna.

Den planerade stora skolan skulle vara till avsevärd skada för miljön och bör inte komma till stånd. De två föreslagna skolbyggnaderna (F och H) är genom storlek och läge alltför dominerande, inte minst i relation till Gasklocka 2. De skulle dessutom försvåra läsbarheten av den historiska miljön.

Den föreslagna fasadutformningen innebär därutöver att de under kvällstid skulle framträda som ”glittrande stora lyktor”, något som mer verkar höra hemma på ett tivoli än i en kulturhistorisk bebyggelsemiljö av världsklass. Av samma anledning bör det intilliggande Aktivitetstorgets mark inte som föreslås målas ”i ett grafiskt och färgstarkt mönster”.

Planförslaget skulle medföra att terrängen vid skolan omskapas på ett oacceptabelt sätt, främst p.g.a. förbindelsebyggnaden med matsal, hus G, som skulle byggas i souterräng med skolgård på taket. (De 900 eleverna skulle dessutom få helt otillräckliga vistelseytor utomhus.)

Hus 10 hade ursprungligen tre portar på nordsidan, ytterligare en stor port har tillkommit senare. Nu föreslås att därutöver 12 (4x3) fönster i bottenvåningens nordsida ska få utvidgas till marknivå eller göras till dörrar, vilket absolut inte bör tillåtas.

Förrådshuset, hus 11, bör inte byggas till (Hus J) och planerad terrass och skärmtak bör utgå. Huset är lätt att återanvända, exempelvis som museum som det en gång varit, eller förskola, liksom det ovannämnda gamla marketenteriet – båda förskolebyggnaderna skulle då få utmärkta lektytor.

Idrottshallen, Hus K, är synnerligen dåligt anpassad till hus 11 och bör inte byggas på denna plats. Gasverksvägen måste få behålla sin nuvarande sträckning. En vägflyttning skulle medföra stora markarbeten med stödmurar och framförallt skulle Hus 11 förlora kontakten med det övriga gasverksområdet. Vägen kan ganska enkelt utvidgas fyra meter mot söder och vägkröken samtidigt göras mindre tvär.

Högtrycksklockan, Gasklocka 5, har en viktig särprägel som slutpunkt i den unika serien av gasklockor. Den måste få behålla sin slutna volym och sin svävande karaktär. Den föreslagna ombyggnaden till en fem-vånings kontorsbyggnad med en jättestor öppning (och ytterligare en mindre ljusöppning) skulle vara till mycket stor skada och den ”förstärkande midjan” och de tillkommande stödbenen är likaledes olämpliga. Högtrycksklockan har en fantasieggande gestalt och bör kunna stå oanvänd till dess ett lämpligt utnyttjande kan komma till stånd (kanske planetarium eller dylikt).

Samfundet finner att planförslaget sammantaget innebär påtaglig skada på riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, värdekärnan Gasverket.

Detaljplaneförslaget bör avstyrkas och därefter omarbetas på ett sätt som anstår ett kulturhistoriskt ytterst värdefullt område, ett arkitektur- och industrihistoriskt område av världsklass.

Monica Andersson
Ordförande

Fredrik von Feilitzen
Styrelseledamot

Post- och besöksadress	Telefon	E-kontakt	Postgiro	Bankgiro	Org.nr.
Köpmangatan 5, nb 111 31 STOCKHOLM	08-21 09 24	samfundet.st.erik@telia.com www.samfundetsterik.se	15 70 57 - 1	820-1550	80 2003 - 3950